

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розглянуто систему управління інноваційними ризиками на підприємстві та особливості її побудови за сучасних умов управління.

Аннотация. Рассмотрена система управления инновационными рисками на предприятии и особенности ее построения в современных условиях управления.

Annotation. The system of innovation risks control at an enterprise and the peculiarities of its construction in the current situation of management are considered.

Ключові слова: інновація, ризик, підприємство, управління, аналіз, оцінка, проект.

У рамках виконуваних проектів більшість підприємств давно й успішно реалізують управління окремими ризиками. Управління ризиками, як правило, розділене і виконується на рівні структурних підрозділів, які використовують механізм управління ризиками для досягнення поставлених перед ними цілей.

Метою статті є узагальнення теоретико-методичних положень щодо системи управління ризиками на підприємстві та розглянути її особливості побудови.

У таких системах управління відсутнє комплексне розуміння ризиків. Що як результат може призвести до негативних наслідків на підприємствах, що реалізують інноваційний проект. А саме, можуть бути пропущені ризики, що лежать на рубежі повноважень окремих структурних підрозділів. Ще один з наслідків – це якщо компанія буде витратити ресурси на ризики, які не важливі в цілому для підприємства або компенсуються зміною інших факторів ризику. Також підприємство не матиме уяви про взаємозв'язок окремих ризиків і їх впливу на сукупний (інтегрований) ризик портфеля її проектів.

Інтегрована система управління ризиками передбачає погляд на управління ризиками з точки зору підприємства в цілому. Більшість з них останнім часом усвідомлюють необхідність побудови інтегрованої системи управління ризиками, а деякі навіть уже успішно використовують у практичній діяльності. Однак такі системи управління інноваційним ризиком працюють недостатньо ефективно, зокрема, недостатньо уваги приділяється питанням обліку взаємовпливу ризиків один на одного та прийняття рішень щодо формування збалансованого портфеля проектів підприємства.

Під інноваційним ризиком розуміються невизначені події або умови, які мають місце в ході виконання підприємством інноваційних проектів, реалізація яких може привести як до негативних, так і позитивних наслідків для підприємства [1].

Основною метою створення інтегрованої системи управління ризиками промислових підприємств є виведення управління ризиками на стратегічний рівень управління та розгляд впливу ризиків на агреговані показники діяльності підприємства, такі, як: вартість, грошовий потік і прибуток, при цьому не забуваючи і про вплив ризиків на приватні цілі окремих проектів підприємства. Елементами комплексної системи управління ризиками є [2 – 4]:

наявність на підприємствах процедури роботи з ризиками – процедури планування управління, ідентифікації, оцінки, планування реагування, моніторингу та управління ризиками, формування звітності за результатами. Це дозволяє підприємству реалізувати єдину політику щодо управління ризиками, а також дозволить простіше вирішувати питання, які належать до ведення різних структурних підрозділів;

використання єдиного набору показників для оцінки ризику. Це дозволяє здійснювати по-факторний аналіз ризиків, проводити агрегацію й аналізувати спільний вплив низки ризиків на показники діяльності підприємства, аналізувати вплив ризиків у тимчасовому аспекті;

охоплення в управлінні ризиками всіх аспектів діяльності підприємства. Управління ризиками здійснюється на основі єдиної карти ризиків. За всіма ризиками проводиться хоча б загальний аналіз для розуміння їх важливості та наявності відповідних процедур управління;

наявність єдиного органу з управління ризиками;

з урахуванням стратегічного напрямку інтегрованої системи управління ризиками в її роботу залучаються акціонери і, можливо, кредитори.

Аналіз показує два полярних підходи до побудови корпоративних інтегрованих систем ризик-менеджменту: по-перше, централізована схема управління ризиками; а по-друге, децентралізована схема управління ризиками [2; 3].

Відмінною особливістю централізованої схеми є те, що оцінка ризиків і рішення з впливу на ризик приймаються спеціалізованим підрозділом ризик-менеджменту на основі даних, що поставляються бізнес-

У процесі управління інноваційним ризиком повинні бути задіяні такі підрозділи та особи підприємства: по-перше, проектні ризик-менеджери, що знаходяться в підпорядкуванні керівника підрозділу ризик-менеджменту (з питань оцінки та управління ризиками проектів), з одного боку, й у керівників проектів (з питань, не пов'язаних з питаннями управління ризиками проектів) – з іншого боку; по-друге, підрозділ ризик-менеджменту. Керівник підрозділу знаходиться в прямому підпорядкуванні генерального директора компанії; по-третьє, менеджери інших підрозділів, аналітики, акціонери, інвестори, сторонні ризик-менеджери, залучаються до вирішення певних проблем управління ризиками.

Відповідальність за проведення інтегрованої оцінки інноваційного ризику повинна бути цілком покладена на виділений в компанії підрозділ ризик-менеджменту. У функції підрозділу повинні входити виконання таких основних процесів інноваційного ризик-менеджменту:

планування управління ризиками інноваційних проектів;

удосконалення системи управління ризиками;

інтеграція ризиків окремих проектів бізнес-одиниць та оцінка інтегрованого ризику й очікуваної прибутковості портфеля проектів підприємства;

взаємодія з проектними ризик-менеджерами компанії з метою консультування та допомоги в питаннях оцінки ризиків проектів, узгодження програми управління істотними ризиками; консультування в проведенні моніторингу та управління ризиками

взаємодія з акціонерами, інвесторами компанії з метою визначення толерантності до ризику;

знаходження ефективних управлінських рішень на основі балансування між інтегрованим ризиком і прибутковістю портфеля проектів компанії та складання (коригування) ефективної програми управління інноваційним ризиком;

взаємодія з генеральним директором підприємства з метою узгодження та затвердження програми управління ризиками;

залучення сторонніх менеджерів і аналітиків та взаємодії з ними в разі необхідності з метою проведення оцінки інтегрованого ризику.

Варто зазначити, що в разі реалізації будь-яких істотних ризиків проектів підрозділ ризик-менеджменту потрібно повідомити про це негайно. В іншому випадку можливі значні втрати підприємства наслідок того, що управління ними тільки на рівні бізнес-одиниць недостатньо ефективно. Зокрема, в останньому випадку не може бути проведена коректна оцінка інтегрованого ризику і, як наслідок, виконане належне балансування між ризиком і прибутковістю інвестицій.

Наук. керівн. Ріпка Д. О.

Література: 1. Ильешенко С. Н. Инновационные риски и их классификация / Ильешенко С. Н. // Актуальные проблемы экономики. – 2005. – № 4. 2. Гришин І. Я. Національна ідея тотальних інновацій та інформаційна технологія клієнт-сервер / Гришин І. Я. // Вісник УАДУ. – 2007. – № 2. – С. 205–208. 3. Агафонова І. П. Ризик як об'єкт управління при реалізації інноваційного проекту / Агафонова І. П. // Міжвузівський збірник наукових праць. – СПб., 2002. – № 3. 4. Інноваційний розвиток промисловості України / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.; під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенко. – К.: КНТ, 2006. – 237 с.